

คาร์บอนเครดิตป่าไม้

อย่างไรจึง ‘ยุติธรรม’ และ ‘ไม่ฟอกเขียว’

สฤณี อาชวานันทกุล
พฤศจิกายน 2566

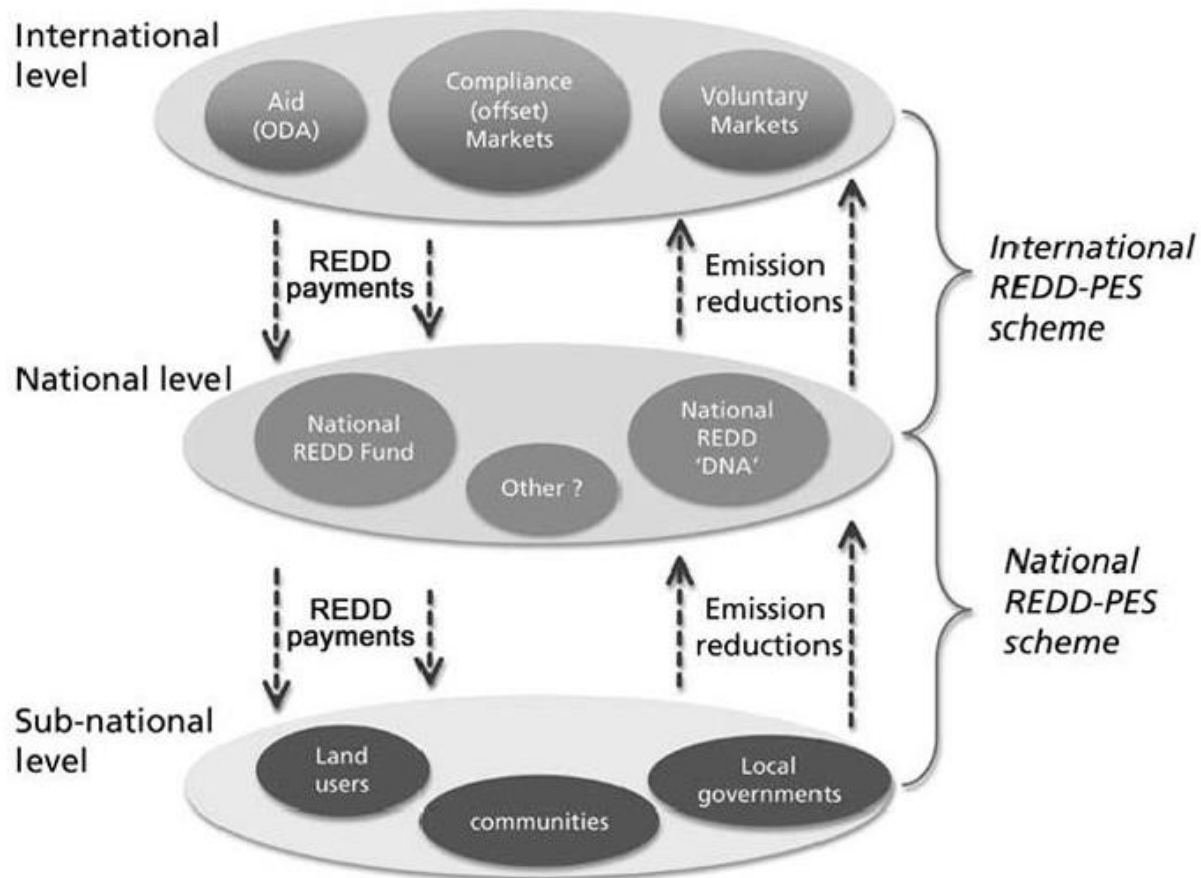
งานนี้เผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons แบบ Attribution Non-commercial Share Alike (by-nc-sa) โดยผู้สร้างอนุญาตให้ทำซ้ำ แจกจ่าย แสดง และสร้างงานดัดแปลงจากส่วนใดส่วนหนึ่งของงานนี้ได้โดยเสรี แต่เฉพาะในกรณีที่ไม่เครดิตรูปสร้าง ไม่นำไปใช้ในทางการค้า และเผยแพร่งานดัดแปลงภายใต้สัญญาอนุญาตแบบเดียวกันนี้เท่านั้น

ความสำคัญของคาร์บอนเครดิตป่าไม้

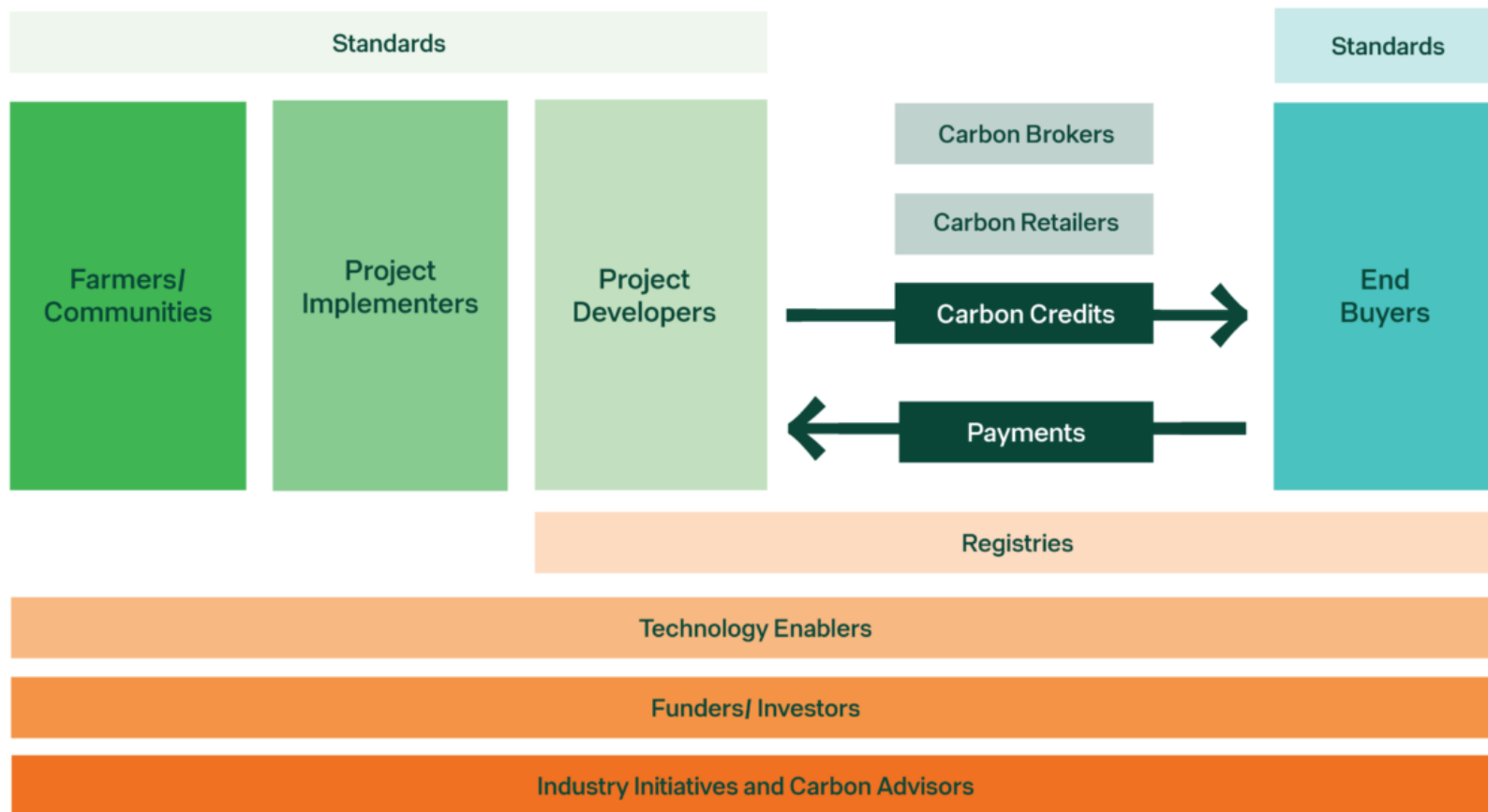
- อุตสาหกรรมบางประเภทปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ ‘ลดยาก’ (hard-to-abate) เพราะการลดมีต้นทุนสูงมาก หรือปัจจุบันยังไม่มีเทคโนโลยี (abatement technologies) ที่ช่วยลดได้อย่างมีประสิทธิภาพ – อุตสาหกรรม ‘ลดยาก’ หลัก ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมหนัก (เช่น ซีเมนต์ เหล็กกล้า และเคมีภัณฑ์) และอุตสาหกรรมขนส่งขนาดใหญ่ (เช่น การขนส่งทางอากาศ การขนส่งทางเรือ และการขนส่งโดยรถบรรทุกยักษ์)
- ในขณะเดียวกัน ข้อเท็จจริงก็คือ ไม่มีทางที่เราจะบรรลุเป้า 1.5 องศาได้ถ้าเราไม่เร่งปกป้องและฟื้นฟูป่าไม้ ในยุคที่การตัดไม้ทำลายป่าทวีความรุนแรง และผู้ดูแลป่าทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ยังขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการอนุรักษ์
- ด้วยเหตุนี้ ‘คาร์บอนเครดิตป่าไม้’ จึงน่าจะยังสำคัญในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่สังคมคาร์บอนต่ำ – สามารถสร้างแรงจูงใจให้บริษัทหาทางลดก๊าซเรือนกระจก (ถ้าราคาสูงพอ) แสดงเจตจำนงต่อสาธารณะ และเพิ่มทรัพยากรให้ผู้ดูแลป่าใช้ดูแลป่าและเพิ่มพื้นที่ป่า
- แต่ ‘ปีศาจอยู่ในรายละเอียด’ ! (devil is in the details)

ตลาด 3 ประเภท

ที่มา: John Costenbader, *Legal frameworks for REDD: Designing and implementing national strategies* <https://www.un-redd.org/sites/default/files/2021-10/IUCN%20Chapter%203%20-%20Benefit-sharing%20-%20final%20-%2028-10.pdf>

“ผู้เล่น” ในตลาดคาร์บอนแบบสมัครใจ

ที่มา: Taking Root, The importance of equity for successful benefit sharing in reforestation <https://takingroot.org/the-importance-of-equity-for-successful-benefit-sharing-in-reforestation/>

คาร์บอนเครดิตป่าไม้ ‘ไม่ใช่’ อะไรบ้าง

- ‘ใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจก’ ต่ไปโดยไม่ว่าทางลด (หลายประเทศกำหนดเพดานของคาร์บอนเครดิตที่ธุรกิจซื้อได้)
- ‘ข่าวสารพัตนิก’ ลำพังโครงการทุกชนิดที่เอามาขายเครดิตไม้อาจแก้ปัญหาลองร้อนได้ – เป็นเพียง ‘มาตรการชั่วคราว’ ที่พยายามกดเส้นก๊าซเรือนกระจกสะสมในชั้นบรรยากาศ ระหว่างที่โลกเปลี่ยนผ่านจากคาร์บอนสูง
- ‘ใบอนุญาตให้ยัดสิทธิของชุมชนหรือแย่งที่ดินของชุมชน’ โครงการคาร์บอนเครดิตคุณภาพสูงต้องทำตามหลักการ FPIC (ได้รับความยินยอมโดยเสรีล่วงหน้าและมีข้อมูลเพียงพอ) ของชุมชนท้องถิ่น สนับสนุนสิทธิชุมชน
- ‘ใบอนุญาตให้เอาเปรียบชุมชน’ โครงการคาร์บอนเครดิตต้องมีแผนการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ยุติธรรมกับชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่อนุรักษ์ป่า

หลักการบางข้อของคาร์บอนเครดิตป่าไม้ และปัญหาที่พบ

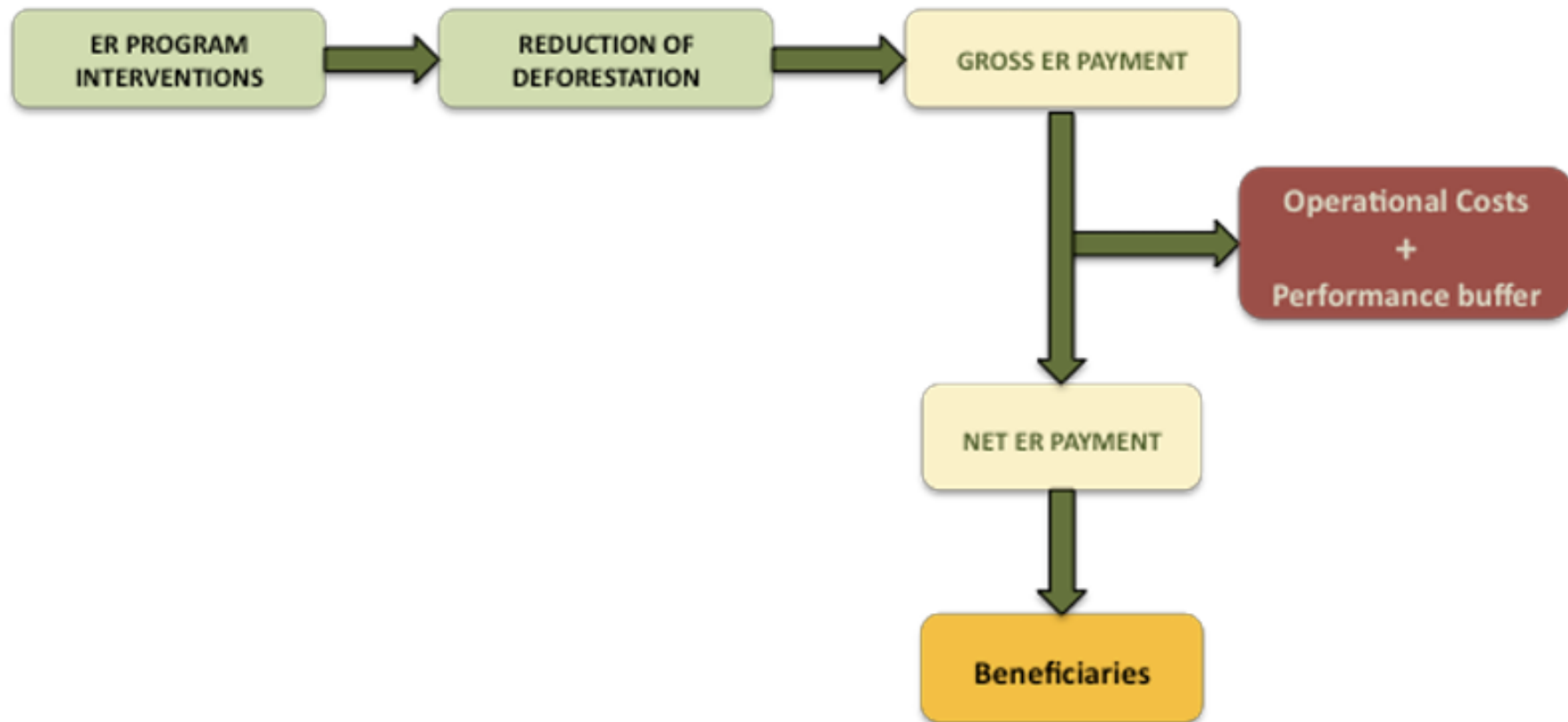
- **Additionality (ส่วนเพิ่ม)** – โครงการที่จะนำมาขายต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า ถ้าไม่มีตลาดคาร์บอน โครงการนี้จะไม่เกิดขึ้น (หรือต้องเพิ่มกิจกรรมเพื่อแสดงว่าจะลดคาร์บอนได้มากขึ้น) → หลายโครงการเอาของเดิมมาขาย หรือกฎหมายบังคับให้ทำอยู่แล้ว
- **Permanence (ดูดซับถาวร)** – ป่าต้องอยู่ไป 100 ปี คาร์บอนเครดิตจึงจะมีความหมาย เพราะคาร์บอนได้ออกไซด์อยู่นานขนาดนั้นในชั้นบรรยากาศ → หลายโครงการแค่ ‘ปลูกต้นไม้’ ปลูกแล้วตายไม่กลายเป็นป่า / ป่าอยู่ได้ไม่นาน
- **Leakage (ปัญหาไหลที่อื่น)** – อนุรักษ์ป่าตรงนี้ได้ แต่ไม่ใช้การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าไปไหลที่อื่น → หลายโครงการอนุรักษ์ป่าได้ แต่ป่าไม้ที่อื่นถูกทำลายมากขึ้น
- **Social and Environmental Safeguards (มีกลไกป้องกันทางสังคมและสิ่งแวดล้อม)** และ **Fair Benefit Sharing (แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม)** → ชุมชนที่ดูแลป่าไม่มีส่วนร่วมในการออกแบบโครงการ ไม่ได้ส่วนแบ่งผลประโยชน์จากตลาดคาร์บอนอย่างเป็นธรรม ถูกยึดสิทธิในการดูแลป่า หรือถูกขับไล่ออกจากป่า

แผนการแบ่งผลประโยชน์ (Benefit Sharing Plan) ที่ดี

- สร้างมูลค่าที่สามารถจูงใจชุมชนให้ดูแลป่าได้จริง – กำหนด ‘ราคาฐาน’ (baseline) ที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการดูแลป่าของชุมชน และสร้างแรงจูงใจให้อนุรักษ์ป่าอย่างเข้มแข็งกว่าเดิม
- สร้างหลักประกันว่าจะแบ่งมูลค่าเพิ่มจากตลาดให้กับชุมชนท้องถิ่น – ถ้าตลาดให้มูลค่าคาร์บอนเครดิตจากโครงการมากกว่า ‘ราคาฐาน’ ก็ต้องแบ่งส่วนเพิ่มให้กับชุมชนด้วย เช่น กำหนด % ส่วนแบ่งรายได้ที่เป็นธรรม
- โครงการคุณภาพสูงมาพร้อมต้นทุนสูง ชุมชนไม่ควรแบกรับต้นทุนเพิ่ม – ค่าใช้จ่ายในการทำโครงการคุณภาพสูง ต้องสะท้อนในราคาที่สูงขึ้น
- ไม่มี ‘สูตรสำเร็จ’ ตายตัว – แผนการแบ่งปันผลประโยชน์ต้องดูแลแต่ละโครงการ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

ตัวอย่าง: การแบ่งปันผลประโยชน์ สาธารณรัฐโมซัมบิก

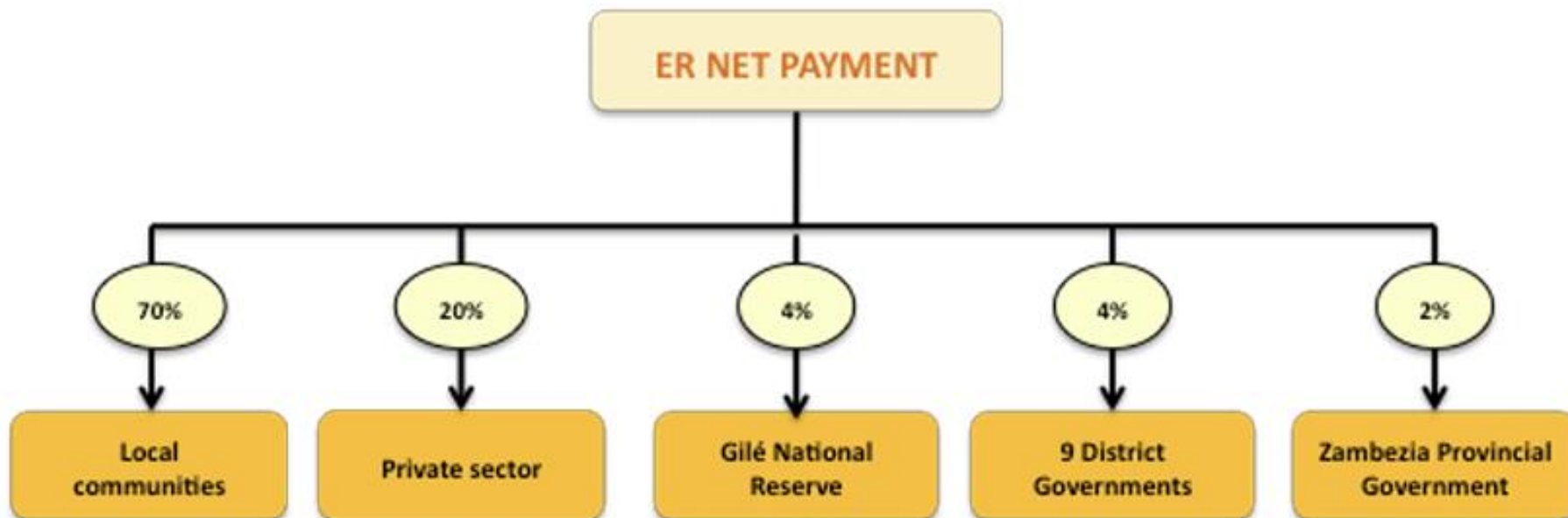

ที่มา: Benefit Sharing Plan (BSP), สาธารณรัฐโมซัมบิก

https://www.forestcarbonpartnership.org/sites/fcp/files/final_benefit_sharing_plan_of_the_zambezia_emission_reduction_program.pdf

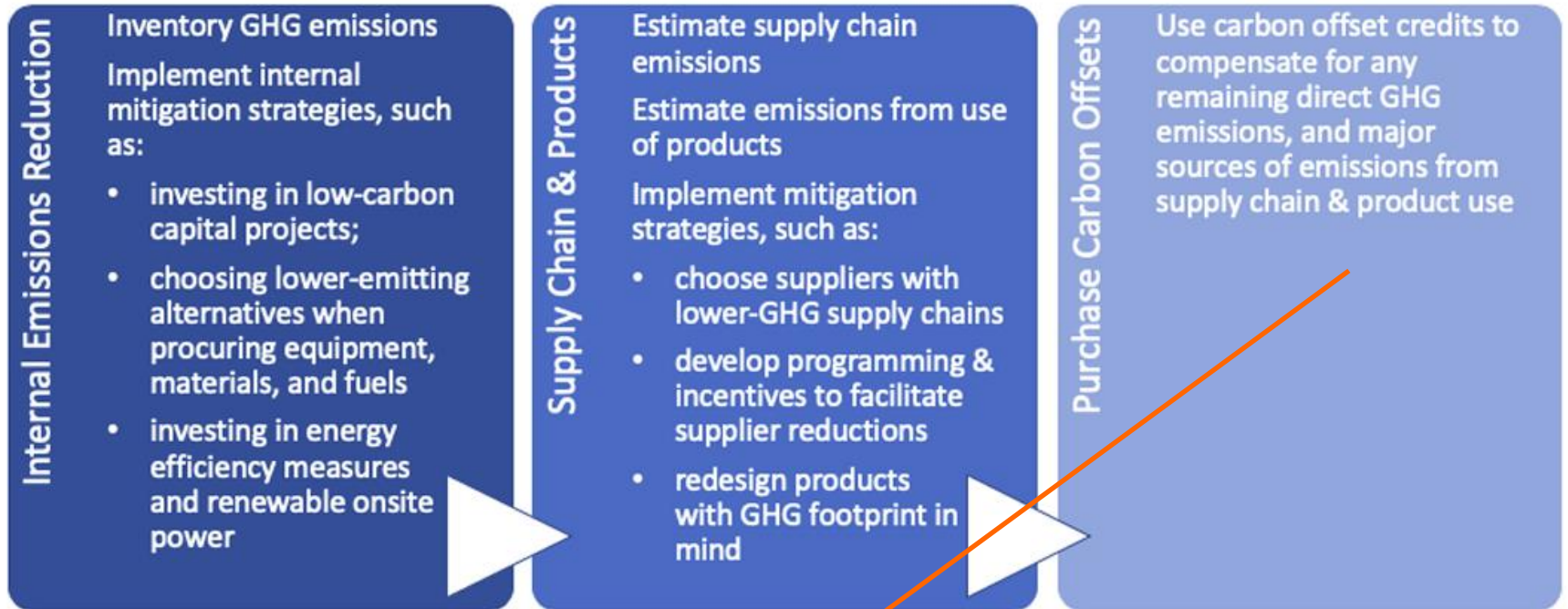
ตัวอย่าง: การแบ่งปันผลประโยชน์ สาธารณรัฐโมซัมบิก (ต่อ)

ที่มา: Benefit Sharing Plan (BSP), สาธารณรัฐโมซัมบิก

https://www.forestcarbonpartnership.org/sites/fcp/files/final_benefit_sharing_plan_of_the_zambezia_emission_reduction_program.pdf

ภาคธุรกิจจะใช้คาร์บอนเครดิตอย่างไร ‘น่าเชื่อถือ’ ได้อย่างไร

และควร...

- ประกาศซื้อแต่ ‘เครดิตคุณภาพสูง’
- ตรวจสอบก่อนซื้อ (due diligence)
- ยกเลิกทันทีที่พบว่าโครงการมีปัญหา

ที่มา: GHG Management Institute & Stockholm Environment Institute (SEI), *Securing Climate Benefit: A Guide to Using Carbon Offsets*,
[/https://www.offsetguide.org/wp-content/uploads/2020/03/Carbon-Offset-Guide_3122020.pdf](https://www.offsetguide.org/wp-content/uploads/2020/03/Carbon-Offset-Guide_3122020.pdf)

Virgin 'stops purchases of Oddar Meanchey REDD credits'

Yesenia Amaro | Publication date 10 January 2018 | 07:12 ICT

A Virgin Atlantic Airways 747-400 aircraft in Las Vegas in 2010. Virgin has said it will no longer buy carbon offsets from a Cambodia-based project that has been deemed a failure. Ethan Miller/Getty/AFP

A Virgin Atlantic representative yesterday said that the British airline is no longer purchasing carbon credits from an area of Oddar Meanchey province set aside for a UN REDD+ program after a report describing